

LECTURI SUPLIMENTARE
BASME
PETRE ISPIRESCU

POVEȘTI GRUPATE PE TEME DIN PROGRAMA ȘCOLARĂ

Tema eroilor din basmul popular: drumul inițiativ și depășirea probelor	7
<i>Aleodor Împărat</i>	9
<i>Greuceanu</i>	16
<i>Prâslea cel Voinic și Merele de Aur</i>	26
<i>Ileana Simziana</i>	38
Tema familiei, probe și încercări, morală populară	59
<i>Sarea în bucate</i>	61
Tema zâne, fiice de împărat, personaje fermecate, binele răsplătit și a răului pedepsit	69
<i>Fata moșului cea cuminte</i>	71
<i>Fata de împărat și fiul văduvei</i>	75
Tema creaturi fantastice, balauri, probe supranaturale	81
<i>Broasca țestoasă cea fermecată</i>	83
<i>Balaurul cu șapte capete</i>	90
Tema basme cu obiecte magice, încercări, transformări	97
<i>Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte</i>	99
Tema comicului și a istețimii în povestirea populară	109
<i>Cotoșman Năzdrăvanu</i>	111
Tema miturilor și a originilor lumii în literatura populară	121
<i>Luceafărul de Ziuă și Luceafărul de Noapte</i>	123
Tema căutării și a împlinirii prin depășirea probelor	129
<i>Pasărea măiastră</i>	131

TEMA EROILOR DIN BASMUL POPULAR: DRUMUL INIȚIATIC ȘI DEPĂȘIREA PROBELOR

ALEODOR ÎMPĂRAT

A fost odată un împărat. El ajunsese la căruntețe, și nu se învrednicise a avea și el măcar un copil. Se topea de-a-n picioarele, bietul împărat, să aibă și el, ca toți oamenii, măcar o stârpitură de fecior, dară în deșert. Când, tocmai, la vreme de bătrânețe, iată că se îndură norocul și cu dânsul și dobândi un drag de copilaș, de să-l vezi și să nu-l mai uiți. Împăratul îi puse numele Aleodor. Când fu să-l boteze, împăratul adună Răsărit și Apus, Miazăzi și Miazănoapte, ca să se vesească de veselia lui. Trei zile și trei nopți ținură petrecerile și se chefură și se bucurară, de o ținură minte cât trăiră.

Băiatul de ce creștea, de-aia se făcea mai isteț și mai iscusit. Nu mai trecu mult și iată că împăratul ajunsese la marginea groapei. Când fu la ceasul morții, el luă copilul pe genunchi și-i zise:

– Dragul tatei, iată că Dumnezeu mă cheamă. Sunt în clipa de a-mi da obștescul sfârșit. Eu văz că tu ai să ajungi om mare. Și chiar mort, oasele mele se vor bucura în mormânt de isprăvile tale. Asupra cârmuirii împărăției n-am nimic să-ți zic, fiindcă tu, cu iscusința ta, știi că ai s-o duci bine. Un lucru numai am să-ți spui: Vezi tu muntele acela de colo, să nu te ducă păcatele să vânezi p-acolo, că este nevoie de cap. Acel munte este moșia lui Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop: și cine calcă pe moșia lui, nu scapă nepedepsit. Acestea zicând, căscă gura de trei ori și-și dete sufletul. Se duse și el ca toată suflarea de pe pământ, de pare că n-a fost de când lumea și pământul.

Îl jeliară ai săi, îl jeliară boierii, îl jeliară și poporul; în cele de pe urmă trebuiră să-l îngroape.

Aleodor, după ce se urcă în scaunul tătâne-său, deși copilandru, puse țara la cale ca și un om matur. Toată lumea era mulțumită de domnia sa, și oamenii se făleau că le-a fost dat de sus ca să trăiască în zilele lui.

Adesea ieșea Aleodor la vânătoare ca să-și petreacă ceasurile ce-i prisoseau de la treburile împărăției. El ținea minte ce-i spusese tătâne-său și se silea să-i păzească cuvintele cu sfințenie.

Într-o zi, nu știu cum făcu, dus fiind pe gânduri, alunecă de călcă pe pământul pocitului de om. N-apucă să facă zece, douăzeci de pași, și iată că se pomeni cu dânsul dinaintea lui. Acum nu-i era lui pentru că trecuse pe pământul omului celui slut și scârbos, ci îi era ciudă cum de să calce vorba tatălui său ce-i spusese cu grai de moarte.

Pocitania pământului îi zise:

– Toți nelegiuții ce-mi calcă hotarul cad în robia mea!

– Mai întâi trebuie să știi, îi răspunse Aleodor, că din nebăgare de seamă și fără de voia mea am călcat pe coprintul tău, și n-am nici un gând rău asupra-ți.

– Eu te socoteam mai altfel; dară văz că ai de gând să-ți ceri iertăciune de la mine ca toți fricoșii.

– Ba să mă ferească Dumnezeu! Eu ți-am spus curatul adevăr, și dacă vrei luptă, alege-ți: în săbii să ne tăiem, în buzdugane să ne lovim, ori în luptă să ne luptăm.

– Nici una, nici alta. Ci, ca să scapi de pedeapsă alt chip nu e, decât să te duci să-mi aduci pe fata lui Verdeș împărat.

Aleodor voi să se codească oarecum, ba că treburile împărăției nu-l iartă să facă o călătorie așa de lungă, ba că n-are călăuz, ba că una, ba că alta; dară ași! unde vrea să știe pocitul de toate astea! El o ținea una, să-i aducă pe fata lui Verdeș împărat, dacă vrea să scape de ponosul de tâlhar, de călcător de drepturile altuia, și să rămâie cu sufletul în oase.

Aleodor se știa vinovat. Deși fără voia lui, dară știa că a făcut un păcat de a călcat pe moșia slutului. Mai știa iară că de omul dracului, să dai și să scapi. Să n-ai nici în clin, nici în mână cu dânsul. Făgădui în cele din urmă să-i facă slujba cu care-l însărcina. Jumătate-de-om

călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop știa că, deoarece Aleodor i-a făgăduit, apoi are să-și ție cuvântul, ca unul ce era om de omenie, și-i zise:

– Pasă cu Dumnezeu, și să-ți ajute să vii cu izbândă bună.

Aleodor plecă. Și cum mergea el gândindu-se și răzgândindu-se cum să-și împlinească sarcina mai bine, căci își dăduse cuvântul, se pomeni pe marginea unui heleșteu și o știucă se zbătea de moarte pe uscat.

Cum o văzu, el se duse să o ia să-și aline foamea cu dânsa.

Știuca îi zise:

– Nu mă omorî, Făt-Frumos; ci mai bine dă-mi drumul în apă, că mult bine ți-oi prinde când cu gândul nu vei gândi.

Aleodor o ascultă și o dete în apă. Atunci știuca îi mai zise:

– Ține acest solzișor, și când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.

Flăcăul plecă mai înainte și se tot mira de o astfel de întâmplare.

Când, iacă se întâlnește cu un corb ce avea o aripă ruptă.

Și voind să vâneze corbul, el îi zise:

– Făt-Frumos, Făt-Frumos, decât să-ți încarci sufletul cu mine, mai bine ai face să-mi legi aripa, ca mult bine ți-oi prinde.

Aleodor îl ascultă, căci era băiat viteaz și de treabă, și îi legă aripa. Când era să plece, corbul îi zise:

– Ține penița asta, voinicule, și când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.

Luă penița Aleodor, și-și văzu de drum. Dară nu făcu doar o sută de pași și iată că dete peste un tăune. Când se gătea a-l strivi cu piciorul, tăunele zise:

– Cruță-mi viața, Aleodor împărat, și eu te voi mântui pe tine de la moarte. Ține acest pufuleț din aripioara mea, și când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.

Auzind Aleodor unele ca acestea, și că îi zise și pe nume, odată ridică piciorul și lăsă pe tăune să se ducă în voia lui.

Și mergând înainte, cale de nu știu câte zile, dete de palaturile lui Verdeș împărat. Cum ajunsese aci, se puse la poartă și așteptă ca doar de va veni cineva să-l întrebe ce caută.

Stete o zi, stete două; și ca să vie cineva să-l întrebe ce voiește, ba. Când fu în ziua d-a treia, Verdeș împărat chemă slujitorii și le dete o gură de or pomeni-o.

– Cum se poate, le zise el, să stea omul trei zile la poarta mea și să nu meargă nimeni să-l cerceteze? Pentru asta vă plătesc eu simbrie? Pentru asta vă am eu la mine pe procopseală?

Slujitorii dădeau din colț în colț și nu știa ce să răspundă. În cele de pe urmă, chemă pe Aleodor și-l duse înaintea împăratului.

– Ce vrei, flăcăule, îi zise împăratul, și ce aștepți la poarta curților mele?

– Ce să voi, mărite împărate, îi răspunse el, iată sunt trimis să-ți cer fata.

– Bine, băiete. Dară mai întâi trebuie să facem legătură, căci așa este obiceiul la curtea mea. Ai voie să te ascunzi unde vei voi, în trei zile d-a rândul. Dacă fie-mea te va găsi, capul ți se va tăia și se va pune în parul ce a mai rămas, din o sută, fără cap. Iară de nu te va găsi, atunci cu cinste împărătească o vei lua de la mine.

– Am nădejde la Dumnezeu, mărite împărate, că nu mă va lăsa să piei. Parului îi vom putea da și altceva, nu tot cap de om. Să facem legătura.

– Așa?

– Așa.

Se puseră și făcură legătura; scriseră carte și o întăriră. Venind fata de față, se învoiră ca a doua zi el să se ascundă cum va ști mai bine. Iară dacă se învoiră, el rămase într-un neastâmpăr ce-l chinuia mai cumplit decât moartea. El se gândea și se răzgânde cum să se ascundă mai bine. Vezi că era vorba de capul lui, iară nu de altceva. Și tot mergând pe gânduri și tot plănuid, iată că-și aduse aminte de știucă. Scoase solzul, se uită și gândi la stăpâna lui; când iată, mare, că știuca și venise și-i zise:

– Ce poștești de la mine, Făt-Frumos?

– Ce să poftesc? Iacă, iacă, ce mi s-a întâmplat. Nu știi tu ceva să mă înveți ce să fac?

– Ia, nu te mai îngrijora. Lasă pe mine.